

PEVSKI ZBOR VIDE PREGARČ NA KOČEVSKI REVIJI

V počastitev 35. obletnice JLA je bila v soboto 18. decembra letos v Šeško domu v Kočevju, revija pevskih zborov. V prepolni zgodovinski dvorani, v kateri je bil od 1. do 3. oktobra 1943 prvi zbor svobodno izvoljenih odposlancev in odposlank slovenskega naroda in v njej še danes blesti napis Narod si bo pisal sodbo sam, so mogočno zadoneli glasovi pevcev in pevk iz Kočevja, Tacna, Horjula in Ljubljane.

Na srečanju je zelo uspešno nastopil tudi mešani pevski zbor KUD »Vide Pregarč« iz Most, ki je pod vodstvom prizadevnega zborovodje Janeza Trilerja z vso ljubeznijo in tankočutnim poslušanjem ter s spoštovanjem do lepe slovenske pesmi izredno lepo izvedel svoj zahtevni umetniški program.

Naš pevski zbor v sedanjih sestavi deluje še zelo malo časa, pa vendar je z marljivostjo prav vseh članov na minulem srečanju pokazal visoko kulturno raven, o čemer pričča tudi odobranje na koncertu navzočega občinstva, ki je pozorno spremljalo izvajanje vseh štirih pesmi. Skromne pevke in pevci žal še nimajo enotnih oblačil, pripadnost zboru Vide Pregarč izražajo le z lično oblikovano značko oziroma obeskom, prispevkom delavcev Saturnusa.

Revija pevskih zborov, ki se je udeležilo šest pevskih zborov, je vsekakor uspeša, vsi nastopajoči ljubitelji petja pa so ponovno potrdili nesmrtno besedo Ivana Cankarja, ki je zapisal: »Nobeno delo, ki ga je opravil človek za svobodo, torej za kulturo, ne izgine za

vekoma...« To pa je bilo tudi geslo letošnje revije amaterskih pevskih zborov v Kočevju.

SAMO STUPICA

OBRAZLOŽITEV PREDLOGA (Nadaljevanje z 11. strani)

Podpisniki morajo hkrati z razpravo o predlogu samoupravnega sporazuma sprejemati sklepe o pristopu k sporazumu in pristojno izjavo posredovati na naslov: Skupščina občine Ljubljana Moste-Polje, strokovna služba za krajevne skupnosti, Proletarska 1.

Sprejemanje novega sporazuma sovpada s sprejemanjem zaključnih računov v organizacijah združenega dela, prav tako pa tudi z dokončnim oblikovanjem delovnih načrtov za leto 1977. Prav je torej, da se ob lastnem načrtovanju z vso resnostjo zavemo ustavne

obveznosti, da ne načrtujemo le delovanja lastne organizacije, temveč se tega lotevamo s širšega družbenega aspekta, tako kot to določa tudi zakon o planiranju.

Ta samoupravni sporazum pa že pomeni tudi realizacijo nekaterih vsebinskih opredelitev zakona o združenem delu. Zato moramo s skupno politično akcijo vseh samoupravnih in političnih dejavnikov zagotoviti kvalitetno razpravo, možnost vpliva delovnih ljudi in občanov ter tudi odgovorno in zavestno izrekanje za samoupravni sporazum in njegovo kasnejšo realizacijo.

Občinska konferenca SZDL

NA NEKEM SLAVJU

Udeležil sem se nekega slavlja. Kot je ob takih prilikah običaj, se je miza šibila pod težo raznih kulinarčnih dobrot. Pogovor je nanesel tudi na čebelo in na lansko dobro čebelarstvo. Med nami je sedela slavljenceva oddaljena sorodnica, ki postavlja pred svoj priimek akademski naslov. V elektrotehnični stroki velja za odlično strokovnjakinjo in zavzema temu primerno tudi odgovorno mesto. Povedala je, da je pred časom nek čebelar v njenem delovnem okolju tožil sadjarja za odškodnino, ker mu je baje zastrupil čebelo. Najbolj pa me je presenetil omalovažujoči ton, s katerim je nakazovala, češ da se ne bo svet podrli, če »crkne« nekaj čebel.

Najprej sem tovarišiči pojasnil, da so čebele edine živali na svetu, ki v človeški govorici ne crknejo, ampak umirajo. Tudi Slovenci spoštujemo marljivost te male žuželke — tako visoko, da tudi nam »umira«. Ker je ravno z užitek hrustala kisel kumarico, sem jo naravnost vprašal: »Kaj mislite, komu se imate zahvaliti, da lahko brezskrbno segate po okusnih kumaricah?«

Kot iz topa je ustrelila: »Na trgu jih prodajajo branjevke, pa še drago jih moram plačati!«

»Res jih tam lahko kupite, toda kako pride branjevka do kumaric?«

Odgovor je bil še krajši: »Seme si kupi in ga poseje po njivi, pa je!«

V pogovor seže domača hčerka, ki skrbi za vrt okoli

hiše. »Tako preprosta pa ta zadeva le ni! Greديو moramo na pomlad temeljito pripraviti. Napraviti moramo primerne jame, oče jih napolni s primerno količino gnoja, jaz pa zatim semena v določenih razmakih v gnoj; in vse nato pokrijemo s tanko plastjo presejane zemlje. Odtlej moramo greديو stalno zalivati, okopavati in odstranjevati plevel. Posebno pozornost moramo kumaricam posvečati v juniju, ko rada nastopi suša.« Splet se oglasi: »Pojasnila si nam pač, kako vzgajate rastline, nisi pa povedala, kako in kje nastanejo kumarice.«

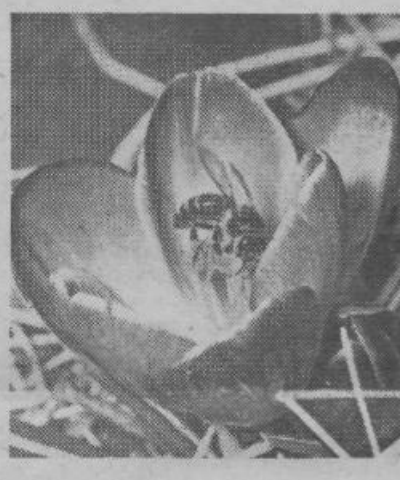
Odgovor: »Ko so rastline dovolj razvite, se pojavijo cvetovi. Kadar pa cvet odpade, se na tistem mestu začne razvijati kumarica. Zakaj je tako, tega pa ne vem.«

Moral sem pojasniti ustroj in namen cveta, mala čebelica pa je tisti pomočnik, ki prenaša pelod od cveta na cvet in skrbi, da se plodnica oplodi. Tako je tudi pri hruški in jablani in sploh pri vseh cvetovih. Tudi semen ne bi imeli za čebulo in drugo sočivje, ne za lepe cvetice, če ne bi marljive čbelice opravljale opravevalnega dela.«

Osuplo je tovarišica inženirka poslušala. Kratko je pomišljala in mi čez mizo rekla: »Tega res nisem vedela. To bi morali objaviti v dnevnem časopisu, da bi tudi drugi kaj zvedeli o tem.«

In zato vam, dragi bralci, tudi na široko opisujem ta resnični doživljanje iz našega vsakdanjega življenja.

J. M.

Zafran ali krokus je ena od prvih pomladanskih cvetic, ki nudi čebelarom medicinsko in pelod. Nabiranje peloda pa je istočasno oplojevanje cvetovja, zato brez marljivih čbelic ne bi bilo ne sadja ne semenja

96 LET GORŠETOVE MAME

večinoma vsi dočakali visoko starost. Tej pripombi se nisem preveč čudil, ker je to res in sem o tem že nekoč pisal. Za pogovor je bila takoj pripravljena, malce pa ji je pomagal pri spominu tudi sin Rih. Zaupala mi je, da je zagledal luč sveta 6. februarja 1881 na Vevčah kot tretji otrok od vsega štirih hčera, kolikor se jih je rodilo njenemu očetu, papirniškemu delavcu. Osnovno šolo je obiskovala v takratni šoli v D. M. v Polju in dokončala štiri razrede. Že v njenem 8. letu starosti ji je umrl oče. Za uk ni bilo ne časa ne denarja. Po končani ljudski šoli je šla za nekaj časa služiti, v 18. letu starosti pa se je že zaposlila v Papirnici Vevče in tam pet let delala kot prebiralka. Leta 1906 se je poročila s papirniškim delavcem Francetom GORŠETOM iz Dobrunj. Po poroki je doživela marsikaj grenkega, zaradi stavk v papirnici je izgubila delo, otroci pa so prihajali drug za drugim. Z družino se je leta 1907 preselila v Gratweid v Avstrijo, kjer je bila tudi papirniška industrija, vendar z možem nista dolgo zdržala. Vrnila sta se domov in mož je spet dobil delo v papirnici Vevče. Z možem sta imela v zakonu pet otrok, štiri fante in dekle. Treba je bilo misliti na svoj dom. Leta 1912 sta si dogradila hišo, nato pa je mož za osem let odšel v Ameriko in se vrnil šele leta 1920. Tisti čas je bil zanjo hud, treba je bilo preživljati otroke, denarja pa ni bilo dovolj. Po moževi vrnitvi je bilo življenje lažje, a je

prišla II. svetovna vojna in hiša je ostala znotraj žične okupacijske ograje. Sinovi so se razkropili na vse strani in marsikaj so pretrpeli. Sin France je šel že 13. julija 1941 v Molniško četo in kot borec II. grupe odredov že leta 1942 v boju padel, mož in sina Rihija so zaprl, sin Miro je pribežal v Reicha domov, Feliks je ostal doma. Tako so dočkali konec vojne — vsi, razen sina Franceta.

Jubilantka je že več let vdova, živi pa od moževe družinske pokojnine. S svojim življenjem, čeprav je marsikaj pretrpela, je zadovoljna, pravi pa, da je prišel čas umika, čeprav ji je visoka starost všeč. Prihajajo težave s sluhom, spominom in seveda s fizično močjo. Kljub temu pa je jublantka za svojo visoko starost neverjetno vitalna. Ko sem jo vprašal, če še kaj bere, mi je našela časopise Delo, Naše delo — glasilo vevških papirničarjev, Naša skupnost, Naša žena in drugo, kar ji pride pod roke. Na koncu razgovora me je prosila, naj ne pišem o njej preveč, pa tudi pogledam da naj, če je kaj narobe povedala, ker jo je spomin že precej zapustil. Verjel sem ji pa ji zaželel še vrsto zdravih in zadovoljnih let ter krepko stisnil njeno uvelo roko.

ALOJZ KASTELIC

V letošnjem februarju bo praznovala svoj 96. rojstni dan najstarejša občanka v krajevni skupnosti Zadvor Antonija GORSE, ki živi na Papirniški poti 18 (v Zadvoru). Sklenil sem jo obiskati, ji za visoki jubilej stisniti roko in seveda malce pokramljati z njo.

Zmotil sem jo pri branju časopisa. V kuhinji je bilo vse lepo pospravljeno in urejeno, pa me je zanimalo, če si stanovanje ureja sama ali ji pri tem kdo pomaga. Povedala mi je, da stanovanje večinoma sama ureja, si tudi sama kuha in opravlja vsa druga dela, sem pa tja kaj težjega opravijo njeni domači. Rad sem ji verjel, saj sem opazil, da je za svojo starost še precej vitalna, tožila je le, da jo zapušča ta sluh in spomin. Takoj v začetku pa mi je dejala, da naj upoštevam to, da izhaja iz Videgarjeve rodbine, v kateri so

Kdo ne pozna Jožeta Kačarja iz Zaloga, klenega moža, ki bo te dni slavil svojo 80-letnico in je bil takoj po osvoboditvi prvi politični človek nekdanje občine Polje ter nato vseskozi delaven v vseh političnih organizacijah.

Rodil se je 4. februarja 1897 v Sp. Kašlju v delavsko-kmečki družini, kjer je bilo 7 otrok. Oče je bil delavec v Papirnici Vevče in z eno plačo je težko preživljal družino. Tako so bili otroci prisiljeni zelo zgodaj se zaposliti. Jože pa je do petnajstega leta svoje starosti tudi služil. S petnajstimi leti — že pred prvo svetovno vojno — se je zaposlil v kemični tovarni v Mostah, nato pa bil leta 1915 mobiliziran in poslan kot vojak v Oršavo v Rusijo. Leta 1917 so zaradi nastopa ruske revolucije in zaradi napada Italije na Avstro-Ogrsko vse slovanske regimente poslali na italijansko fronto in tako je Jože Kačar pristal v 8. češkem regimentu v Tirolih na Monte Grappu. Vojne je bil že zdravilj sit in ob neki priliki je dezertiral ter pobegnil domov. Tu ga je srečal vaščan iz istega regimeta in ga pregovoril, da se je vrnil. V Tirolih je dočkal tudi zlom Avstro-Ogrske monarhije.

Ob dogodkih na Koroskem in bojih za našo severno mejo je bil ponovno mobiliziran in iz Borovlj ter okolice Vrbske jezera se je vrnil domov šele avgusta leta 1920.

Po vojaških dogodivščinah prve svetovne vojne se je zaposlil najprej na starem delovnem mestu v Kemični tovarni kot pričrni mizar, nato pa v tovarni kleja in končno v Kolinski tovarni.

V dvajsetih letih je dežela vrela v političnih bojih in iskanju nečesa novega in boljšega. V Zalogu so bili središče tega delavci na železnici, saj se je s postavitvijo ranžirne postaje zaposlilo veliko ljudi, predvsem pregnanih primorskih Slovencev iz Italije; bili so politično zelo osveščeni in revolucionarno nastrojani. Tudi ideje ruske revolucije so prodirale mednje. Da bi oblast zajela revolucionarni val, ki se je širil po vsej Jugoslaviji —

je proglasila zakon o varnosti države — Obznano. Tedaj je družbeno življenje zamrlo, kasneje pa se je preneslo v društvene sekcije, kot npr. v tamburaški zbor, ki ga je ustanovil učitelj v Zalogu Anton Drašček, nato v čitalnico in dramatsko sekcijo, ki je izšla iz nje. Anton Drašček je bil sokolaš in je Založane priključil Sokolu v Polju, kar je imelo velike pozitivne posledice. Tedaj se je namreč začela tudi v Sokolu polarizacija sil, predvsem v odboru, v katerem so bili socialno dobro stoječi uradniki Papirnice Vevče.

Na pobudo socialdemokratske stranke je bila leta 1927 ustanovljena Svoboda Zalog. Vodstvo Svobode je bilo njihovo, saj je bila KP prepovedana. Z gospodarsko krizo 1929-30

pa so začele komunistične ideje vdirati tudi v to društvo in ga kljub šestostojarski diktaturi do pričetka II. svetovne vojne popolnoma osvobodilo. Na zaloškem področju je imel nemalo zaslug za to Jože Mazovec.

Na podlagi take orientacije delavstva v Zalogu in društva so oblasti že leta 1933 pričele z aretacijami. Med prvimi je bil aretiran tudi Jože Kačar. Po mesecu dni in pol je bil izpuš-

cen, nato pa konec istega leta ponovno mesec dni zaprt.

Druga aretacija je imela za posledico, da ga Kolinska tovarna ni smela več sprejeti na delo. Tako je ostal brez dela vse do odhoda v partizane maja 1942. Aretacije v letih 1933-34 so povzročile, da se je število članov društva znižalo na 12 članov, ravno toliko, da ga oblasti niso mogle prepovedati. Med temi dvanajstim je bil tudi Jože Kačar, predsednik tega društva od leta 1929 do 1934. Kasneje se je društvo opomoglo in je štelo okoli 100

članov — vse do celjskega zbora Svobode leta 1936, ko so oblasti prepovedale delovanje teh društev.

Leta 1937 je bil Jože Kačar med ustanoviteli in podpisniki pravil za ustanovitev novega delavskega društva Vzajemnost. To društvo je bilo tudi zelo aktivno v svojem delovanju, saj so vse sekcije društva, posebno pa dramatska, vedno gostovale, organizirale izlete ali prirejele predavanja. Posebno dobro so sodelovali s Svobodo iz Zadora, saj je bila ta na visoki umetniški ravni, vodstvo in usmeritev pa je bilo izključno komunistično. Seveda pa so tudi Zadorčani gostovali v Zalogu.

Tik pred razpadom stare Jugoslavije je bil Jože Kačar na orožnih vajah v Ivanjici v Srbiji, kar je bila le pretveza za intervencijo v tem kraju. Fašistični napad na Jugoslavijo pa je doživel kot stražar v Kemični tovarni. Po razpadu stare jugoslovanske vojske so Zalog zasedli Italijani — z

močnimi oddelki, saj je bila na zaloškem mostu demarkacijska meja med Italijo in Nemčijo.

Nekako maja leta 1941 je Polde Maček pozval Jožeta Kačarja, k sebi na dom v Polje, kjer je na sestanku razložil priprave na oborožen boj, obvestil navzoče, da je bila ustanovljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda, kaj to pomeni, njen namen in delo v tem času. Po ustanovitvi terenskega odbora OF je bil Kačar zadolžen za zbiranje pomoči borcev, ki so že bili v

ju, kjer ga je obiskoval in zdravil dr. Gregorčič. Ob vrnitvi je ostal nekaj dni v taborišču, nakar je bil poslan na Kočevsko v vas Stari breg, kjer je bil IO OF Slovenije.

Tu je ob prebiranju razne politične literature spoznaval politične in socialne spremembe, ki jih je prinašal boj proti okupatorju in domačim izdajalcem ter smotre OF. Boris Kidrič in Ivan Maček sta mu dajala gradivo za političnega delavca, za kar so ga določili v IOOF Slovenije. Tik pred italijansko ofen-

priznanje za njegovo dolgotrajno odrekanje in preganjanje.

Po vojni je opravljal razne politične funkcije, ena najpomembnejših za nas pa je bila, da je bil prvi predsednik četrtnega NOO Polje ali po današnji predsednik občine. Isto funkcijo je opravljal tudi po volitvah leta 1945 — vse do leta 1947, ko je bil poklican na mestni ljudski odbor ter ponovno prestavljen v IOORLO Polje vse do upokojitve leta 1952.

Jože Kačar je živ primer delavca-proletarca, ki je od mladosti pa vse do odhoda v partizane občutil ponižanje človeka na najnižji družbeni lestevici. Veliko let je preživel kot vojak v obrambi tistega, kar mu ni dajalo zavetja in varnosti. Stara Jugoslavija ga je zaradi naprednih idej zapirala, mu odrekala delo in ga neprestano nadzirala. Prekaljenega v zatajejanju in trdnega v svoji ideji ga okupacija ni presenetila. Njegovo mesto je bilo določeno in trdno vsi drin v ljudstvu je sprejel bol preizkušenju tako za narod kot tudi zanj. Štiriletni boj je delavca-proletarca privedel v najvišji ljudski organ med vojno.

Tudi po vojni in upokojitvi se delu ni odrekal in je dostojno opravljal dela, ki sta mu jih nalagala narod in čas. Dostojno je zaključil svoje delo in zato je Jože Kačar priljubljen in nam vsem drag občan. V vseh njegovih preizkušnjah mu je stala hrabro ob strani tudi njegova življenjska družica in prenašala tegobe predvojnih dni pa tudi vesele trenutke osvoboditve.

Ob njegovem 80. rojstnem dnevu mu njegovi kolegi, prijatelji in soborci kličejo še na mnoga in zdrava leta! Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Naše skupnosti.

EDO SVETEK

JOŽE KAČAR — 80-LETNIK